

Betänkandet (SOU 2023:28) ”Samhället mot skolattacker” (U2023/02013)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

- TU står bakom utredningens övergripande uppdrag. TU betonar samtidigt vikten av att medborgarnas och mediernas insyn och öppenheten i skolornas verksamhet säkerställs.
- TU tillstyrker att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ges uppdraget att vara en central stödfunktion för att förhindra och försvåra våldssituationer i skolväsendet.
- TU avstyrker förslaget om en sekretessbestämmelse med ett omvänt skaderekvisit och förordar i stället en sekretessbestämmelse med ett rakt skaderekvisit.
- TU tillstyrker förslaget om att inte begränsa meddelarfriheten.

Inledning/Bakgrund

Utredningen har ett övergripande uppdrag (dir. 2022:86) om att förhindra våldsdåd och om att säkerställa att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö.

TU står givetvis bakom att det uppdraget säkerställs. Samtidigt är det viktigt att säkerställa medborgarnas och mediernas insyn och öppenheten i skolornas verksamhet. Det kan vara en svår balansgång. TU avser att återkomma om detta när utredningens slutbetänkande lämnats.

Det nu föreliggande delbetänkandet handlar dock främst om att organisera och stärka arbetet med och mot förebyggande åtgärder mot våldsdåd i skolväsendet.

I delbetänkandet föreslås att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ska vara en central stödfunktion med uppdrag att bidra med kunskapsstöd i individärenden till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar oro för att en eller flera individer ska genomföra en skolattack. De ska kunna vända sig till CVE.

TU tillstyrker det förslaget.

TU begränsar i det fortsatta sitt yttrande till utredningens förslag i kapitel 8 om "Sekretessreglering för verksamhet vid det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism".

Sekretessförslagen i kapitel 8

I delbetänkandet föreslås en ny bestämmelse/paragraf i Offentlighets- och sekretesslagen (40 kap. § 7d).

Bestämmelsen har sin grund i förslaget om att CVE tilldelas det ovan nämnda uppdraget och då kommer att få åtkomst till, och ta del av, integritetskänsliga uppgifter.

Givet detta kan TU instämma i behovet av en ny sekretesslagsparagraf och noterar den noggranna genomgång som görs i delbetänkandet om hur denna, så långt möjligt, bör avgränsas.

TU har dock följande synpunkter:

a) Skaderekvisitet

I delbetänkandet föreslås att den nya bestämmelsen i 40 kap. § 7d OSL ska utformas med ett sk omvänt skaderekvisit, dvs med en presumtion för sekretess, där det måste visas att skada inte uppstår vid ett utlämnande.

Enligt TU:s mening – och erfarenhet – innebär ett omvänt skaderekvisit i praktiken oftast en absolut sekretess. Det kan, i de nu aktuella situationerna, ibland finnas skäl för sekretess för vissa uppgifter om enskilda, men detta bör avgränsas med ett rakt skaderekvisit, d v s att sekretess endast ska föreligga ”om det kan antas” att skada uppstår vid ett utlämnande.

TU vill här understryka att om en handling inte kan lämnas ut i sin helhet, så ska den lämnas ut i övriga delar. TU vill dessutom betona att även om information/uppgifter lämnas ut, så står TU:s medlemsföretag bakom – och upprätthåller - det medieetiska systemet, vilket innebär ett hänsynstagande till den enskilde vid publiceringar. Det innebär alltså att uppgifter som i och för sig är tillgängliga inte nödvändigtvis publiceras.

Mot den bakgrunden avstyrker TU förslaget om en sekretessbestämmelse med ett omvänt skaderekvisit och förordar i stället en sekretessbestämmelse med ett rakt skaderekvisit.

b) Ekonomiska förhållanden

I delbetänkandet föreslås att sekretessparagrafen utformas att den omfattar såväl en enskilds personliga som ekonomiska förhållanden. Utredningen konstaterar själv (s 142 ff) att ”uppgiftshandlingen i första hand inte kommer att omfatta ekonomiska förhållanden”, men föreslår ändå att dessa ska omfattas. Utredningen anför, utan någon ytterligare förklaring, att den bedömer att det finns en ”uppenbar risk” att känsliga uppgifter skulle falla utanför bestämmelsens tillämpningsområde.

Enligt TU:s mening kan den bedömningen ifrågasättas. Som utredningen redogör för på annan plats (s 133), så är en utgångspunkt vid en sekretessreglering att sekretessbestämmelser måste ges ett preciserat innehåll och att mer sekretess inte ska åstadkommas än vad som är nödvändigt för att skydda det intresse som bestämmelsen föranleder. Om uppgiftshandlingen i första hand inte kommer att omfatta ekonomiska förhållanden finns det därför skäl att tydligare avgränsa tillämpningsområdet.

c) Meddelarfriheten

I delbetänkandet föreslås att rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, d v s meddelarfriheten, inte bör begränsas i fråga om den föreslagna sekretessen.

TU delar här utredningens ståndpunkt om att stor återhållsamhet måste iakttas vid undantag från meddelarfriheten och att den bara ska begränsas om det är särskilt motiverat.

TU tillstyrker därför utredningens förslag om att meddelarfriheten inte ska begränsas.

Stockholm den 9 oktober 2023

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist